“Башҡортостан Республикаһының Ағиҙел ҡалаһы
ҡала округы Үҙәк китапханаһы»
муниципаль автоном мәҙәниәт учреждениеһы

Хеҙмәтләндереү бүлеге

«…Әйләнһәмсе
һайрар
ҡошҡа мин”

Кәтибә
Кинйәбулатованың
тыуыуына 100 йыл тулыу уңайынан

Ағиҙел ҡалаһы - 2020 йыл

Төҙөүсе: Әйүпова Ә. Х.

“…Әйләнһәмсе һайрар ҡошҡа мин” : Кәтибә Кинйәбулатованың тыуыуына 100 йыл тулыу уңайынан = “Будь я птицей певчей, белокрылой…” : к 100-летию со дня рождения Катибы Киньябулатовой : информационный буклет / [на башк. и рус. яз.] / [сост. А. Х. Аюпова] – Ағиҙел : «БР Ағиҙел ҡалаһы Ҡ О Үҙәк китапханаһы» МАМУ, 2020

Тыуған илем тим дә һүҙ башлайым,
Тыуған илем –Башҡортостаным.
Уны ҙурлап тик бер һүҙ әйткәндә,
Әйләнһәмсе һайрар ҡошҡа мин, -

тип яҙған бер шиғырында әҙәбиәтебеҙҙең аҡ инәһе Кәтибә Кинйәбулатова. 2020 ыйлдың сентябрь айында барлыҡ ғүмерен, хеҙмәтен халҡы өсөн бағышлаған шағирәбеҙҙең *тыуыуына* 100 йыл тула.

Кәтибә Кинйәбулатоваға Бөйөк Ватан һуғышы михнәттәрен татырға, етем ҡалған өс һеңлеһенә, бер әнеһенә “ғаилә башлығы” булырға тура килә. Донъя ауырлығынан бөгөлөп төшмәй ул, хәләл көсөн түгеп юл яра: байтаҡ йылдар уҡытыусы булып эшләй, 1968 йылда “Башҡортостан ҡыҙы” журналының тәүге мөхәррире итеп тәғәйенләнә. Ләкин шағирәнән ҡалған иң ҙур мираҫ — уның ижады. Кәтибә Кинйәбулатова балалар, өлкәндәр өсөн дәең һыҙғанып ижад итте,уның өс тиҫтәгә яҡын китабы донъя күрҙе.

Кәтибә Кәрим ҡыҙы Кинйәбулатова 1920 йылдың 15 сентябрендә Силәбе өлкәһенең Арғаяш районы Мәүлет ауылында уҡытыусы ғаиләһендә тыуған. Башланғыс белемде атаһы бирә, унан һуң Мөхәмәтҡол мәктәбен тамамлай. 1933 йылдан Б. Нуриманов исемендәге Өфө педагогия эшселәр факультетында уҡый һәм уны 1938 йылда тамамлай. 1939 йылда Тимирязев исемендәге Башҡортостан

педагогия институтына уҡырға инә, әммә уны тамамлап өлгөрмәй.

1938 йылда атаһы репрессияға эләгә, тиҙҙән әсәһе лә вафат була. Ул силтән тороп уҡыу бүлегенә күсә һәм Силәбе өлкәһенең Ҡолой урта мәктәбендә уҡытыусы, унан һуң директорҙың уҡыу-уҡытыу буйынса урынбаҫары булып эшләй. Етем ҡалған биш ҡусты-һеңлеһен тәрбиәләп үҫтерә. Кәтибә Кәрим ҡыҙы 1953 йылға тиклем мәктәптә эшләй, унан һуң Өфөгә күсеп, «Әҙәби Башҡортостан» журналына хеҙмәткәр булып килә. 1963 йылда Мәскәүҙәге Юғары әҙәби курстарҙы тамамлай. «Башҡортостан ҡыҙы» журналын ойоштора һәм уның тәүге баш мөхәррире була.

Шағирә һәм прозаик Кәтибә Кинйәбулатова Бөйөк Ватан

һуғышына тиклем үк әҙәби ижад менән шөғөлләнә башлай. Республика гәзит, журналдары биттәрендә шиғырҙары, мәҡәләләре даими донъя күрә. 1954 йылда «Тәүге сәскәләр» тигән беренсе шиғырҙар китабын сығара. Унан һуң «Алтын тояҡ аҡ кәзә» тигән китабы нәшер ителә. «Йәшел япраҡтар» тигән шиғырҙар китабында шағирәнең таланты нескә лирик буларaҡ асыла. «Һүнмәҫ мөхәббәт», «Мин йырлайым», «Йондоҙҙар бейей» , «Саҡыр мине», «Әсә һулышы» тип аталған китаптарында К. Кинйәбулатова оҫта һәм һиҙгер лирик сифатында күҙ алдына баҫа. 60 йылдан ашыу уның күңелгә үтеп инмәле, моңло тауышы яңғырап торҙо. Уҡыусылар менән йыш осрашты, шиғырҙарын уҡыны, мандолинала, ҡумыҙҙа оҫта уйнаны.

Кәтибә Кәрим ҡыҙының ижадында мөхәббәт лирикаһы ҙур урын биләй. Күп кенә китаптары ошо мәңгелек темаға арналды. Үҙ ғүмерендә ул 30-дан ашыу китап сығарҙы. Кәтибә Кинйәбулатова проза жанрында ла эшләне. «Терелергә әйтер һүҙ» повесында ул һуғышта һәләк булған башҡорт ҡыҙы Маһипәрүәз Сакаеваның ҡаһарман образын тыуҙырҙы. Балалар өсөн яҙылған «Атай тауышы», «Партизан ейәнсәре» повестары ла һуғыш йылдары ваҡиғаларына арнала.

Әҙәбиәт һәм журналистика өлкәһендәге оло хеҙмәттәре өсөн Кәтибә Кәрим ҡыҙы «Почет Билдәһе» ордены, бик күп миҙал менән бүләкләнә. Ул — Башҡортостан Республикаһының атҡаҙанған мәҙәниәт хеҙмәткәре, Һәҙиә Дәүләтшина исемендәге дәүләт премияһы лауреаты. , СССР Яҙыусылар союзы ағзаһы.

…Будь я птицей певчей, быстрокрылой
Славила бы песнею своей
Матерей, что в муках одарили
Жизнью вечною богатырей.
Родина моя, Башкортостан мой,
Мне бы превратиться в соловья,
Воспевать тебя я не устану,
Родина великая моя!

К.Киньябулатова

В 2020 году видной башкирской поэтессе, прозаику, журналисту, переводчику, члену Союза писателей СССР

Катибе Киньябулатовой, многие годы беззаветно служившей национальной литературе, исполнилось бы 100 лет. Катиба Киньябулатова - автор более чем трех десятков книг для взрослых и детей Жизненность, богатая гамма чувств и спокойная искренность, простота и философская задумчивость – характерные черты творчества К. Киньябулатовой. Она создала целую галерею ярких образов из истории башкирского народа и своих современников.

Биография

Катиба Каримовна Киньябулатова родилась 15 сентября 1920 года в деревне Мавлютово Аргаяшского кантона Автономной Советской Башкирской Республики, ныне Аргаяшского района Челябинской области, в крестьянской семье.

После окончания местной семилетней школы, в 1933-1939 годы, училась на рабфаке в Уфе. В 1939 году поступила учиться в Башгоспединститут им. К.А.Тимирязева, но с началом войны была вынуждена перейти на заочное обучение, совмещая учебу с работой. С 1941 по 1952 год работала учительницей, затем завучем в Кулуевской средней школе Аргаяшского района Челябинской области.

В 1953 году Катиба Киньябулатова приехала в Уфу и стала работать в редакции литературного журнала «Эдэби Башкортостан» (ныне «Агидель»), навсегда связав свою судьбу с журналистикой и литературой. В 1960-1962 годы обучалась в Москве на Высших литературных курсах при Союзе писателей СССР.

Именно Катибе Киньябулатовой принадлежала идея создания журнала «Башкортостан кызы», главным редактором которого она была в течение восьми лет, с 1968 по 1975 год.

Творчество

Активная творческая деятельность Катибы Киньябулатовой относится к послевоенному периоду. Ее книги «Первые цветы» (1954) и «Белая козочка с золотыми копытцами» (1955) свидетельствовали о тонком знании особенностей психологии детей, их интересов, что во многом обеспечило творческий успех молодой писательницы. Сборник стихов «Зеленые листья» (1958) раскрыл талант Катибы Каримовны, с изящностью и простотой слога передающей искренность простых человеческих чувств. В лирической поэме «Дитя — луч» (1961) поэтесса психологически тонко, по-матерински сдержанно и емко, сумела показать мучительные переживания и надежды матери, потерявшей на войне двух сыновей.

В последующих книгах «Неугасимая любовь», «Травинка», «Я пою», «Звезды пляшут», «Позови меня», «Лирика», «Дыхание матери», «Все — родной земле» и других Катиба Киньябулатова предстала как проникновенный лирик. Через кажущееся, на первый взгляд, простое описание явлений жизни и природы поэтесса открывает глубинные оттенки человеческой души. Жизнь природы, смена ее красок, выразительно переданные ею, углубляют, обогащают человеческие переживания, оттеняют особенности и эволюцию чувств.

В ее произведениях красота природы, тихое и неукротимое движение жизни ярко ассоциируются с величием и вечностью жизни, философской сутью бытия. Жизненность, богатая гамма чувств и спокойная искренность, простота и философская задумчивость — характерные черты ее богатого творчества.

В 60-70-е годы прошлого столетия Катиба Киньябулатова активно работала и в жанре прозы. В повести «Слово живым» она создала героический образ башкирской девушки Магипарваз, погибшей в Великой Отечественной войне, от имени которой и ведется повествование. Повести для детей «Голос отца», «Внучка партизана» также посвящены суровым событиям военного лихолетья.

В течение всего периода своего творчества Катиба Каримовна писала стихи и сказки для детей, которым она посвятила книги «Аниса», «Беркут», «Золотой ключик Айгузель».

Она перевела на башкирский язык детскую книгу стихов Агнии Барто, переводила отдельные произведения Александра Пушкина, Адама Мицкевича, Зульфии. В 2010 году, к 90-летнему юбилею Катибы Каримовны, была издана книга «Ветераны», куда вошли ее стихи, поэмы, повесть и рассказы.

Она награждена орденом «Знак Почета». Ей присвоено звание “Заслуженный работник культуры Башкирской АССР”. За книгу стихов для детей «Быль это или сказка?» удостоена Государственной премии Республики Башкортостан им. Хадии Давлетшиной.

В 1990 году она стала почетным гражданином Аргаяшского района Челябинской области.

Катиба Киньябулатова скончалась на 92-м году жизни 17 июня 2012 года и похоронена в родной деревне.

Увековечение памяти

Установлена мемориальная доска на здании школы в родной деревне Катибы Киньябулатовой.

Учреждена литературная премия имени Катибы Киньябулатовой. Первой обладательницей литературной премии главы Аргаяшского района имени Катибы Киньябулатовой стала Зайтуна Хайруллина из села Кулуево, в прошлом известный в районе учитель, автор нескольких поэтических сборников. Сама Зайтуна Каюмовна когда-то была ученицей Катибы Киньябулатовой во времена ее работы в одной из школ Сосновского района.

Библиография

1. Әсә һулышы : шиғырҙар, поэмалар, балладалар .— Өфө : Башҡ. кит. нәшр., 1980 .— 240 б. ;

2. Төпкөлгә сәйәхәт : повестар, хикәйәләр .— Өфө : Башҡ. кит. нәшр., 1990 .— 240 б.;
3. Аҫылташтар илендә : (шиғырҙар, балладалар, поэмалар.— Өфө : Китап, 2000 .— 287 б. : портр.
4. Әйләнһәмсе һайрар ҡошҡа : шиғырҙар, [балладалар, поэмалар].— Өфө : Китап, 2005 .— 224 с.;
5. Ҡолонсаҡ : шиғырҙар, повесть. – Өфө Китап, 2008. – 160 б.;
6. Ветерандар : [шиғырҙар, поэмалар, повесть, хикәйәләр] .— Өфө : Китап, 2010 .— 303 б. : портр. ;
7. Кәтибә Кинйәбулатова / Силәбе башҡорттарының әҙәбиәт антологияһы. – Өфө : Китап, 2011. - Б. 102 – 114;
8. Шағирә : (Кәтибә Кинйәбулатова) Ғәниева Т. Уйсанда, һеҙгә өндәшәм: әҙәби тәнғит, ижади портреттар, һүрәтләмәләр. – Өфө : Китап, 2009. – Б. 132 – 137;
9. Катиба Кинябулатова : 1920 -2011 / Писатели земли башкирской. – Уфа : Китап, 2015. – С. 336 – 338;
10. Хәбиров Ә. Аҫыл икән затың – һүҙең булһың алтын //Ағиҙел. – 2011. - №8. – Б. 102 – 119;

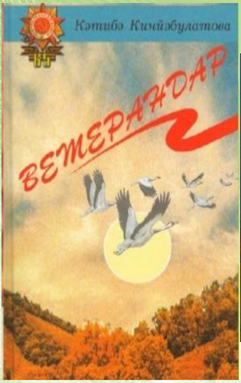

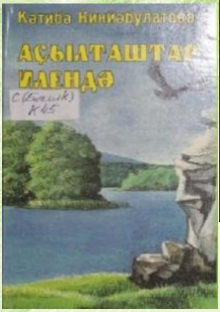

Интернет ресурсы:

https://www.bashinform.ru/m/news/763690-ee-dusha-prodolzhaet-zhit-v-stikhakh-k-95-letiyu-so-dnya-rozhdeniya-katiby-kinyabulatovoy/;

http://bash.bashgazet.ru/obshestvo/3737-bitebee-a-ine.html;

https://resbash.ru/articles/kultura/mne_by_prevratitsya_v_solovya_-1796/

http://xn----btbkakwf0co6a.xn--p1ai/wp-content/uploads/2019/12/%D0%9C%D0%BD%D0%B5-%D0%B1%D1%8B-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F-%D0%B2-%D1%81%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D1%8C%D1%8F.pdf

БЕҘҘЕҢ АДРЕС:

452920, Ағиҙел ҡалаһы,
Беренсе төҙөүселәр ур., 7 А
Тел.: (34731) 2-73-56,
E-mail: mukcbs55@mail.ru
http://agidelbibl.ru/

БЕҘ ЭШЛӘЙБЕҘ:

Үҙәк китапхана
Эш сәғәте: 10.00 – 19.00
Төшкө тәнәфес : 13.00 – 14.00
Ял көнө: шәмбе

Ағиҙел ҡалаһының тарихи-тыуған яҡты өйрәнеү музейы
Эш сәғәте: 09.00 – 19.00
Төшкө тәнәфес: 13.00 – 14.00
Ял көнө: шәмбе

Балалар моделле китапханаһы
Эш сәғәте: 09.00 – 19.00
Төшкө тәнәфес: 13.00 – 14.00
Ял көнө: шәмбе